

DOZVUKY KONFERENCE ANEB VÝPOVĚĎ SLEPÉHO CO K HOUSLÍM PŘIŠEL

Mgr. Petr Džambasov

František Matuška, do jehož dílny se hrdě hlásím, říká větu, která mě oslovuje: „všechno je to o tom, co bude potom“. Dovolím si předložit svůj (naivní) pohled, který byl podnícen hlubokými zážitky a prožitky, které si odvážím z letošní supervizní konference a který byl vyprovokován závěrečnými otázkami na to, jak si v budoucnu představujeme rozvoj společného oboru. Můj pohled vychází z pozice supervizního eléva, který prochází výcvikem a postupně sbírá zkušenosti.

Než se přiblížím k jádru mého sdělení, začnu trochu ze široka. Uvědomil jsem si, že supervizní obor je velmi rozmanitý a pestrý. Namísto konfrontace a vymezování byla (přes mou počáteční nervozitu z barevných šňůrek) konference naplněná aktivní snahou všech zúčastněných na přiblížování odlišných světů a hledání společné cesty. O potřebě vylad'ování různého a odlišného. Prožitek souznění mě provázel celou konferencí – ať už v rámci mnoha inspirativních workshopů a přednášek, tak během nezapomenutelných chvil souznění, kdy nás propojoval rytmus tance a společný zpěv.

V závěru našeho setkání jsme se společně zamýšleli nad laděním procesu vzdělávání nových supervizorů a hledání společné cesty k tomu, aby tento proces byl vyjasněn a jednotně nastaven. Příklad, který byl v této souvislosti nabídnut, byl symbol boty, který symbolizuje jednotný vzdělávací produkt, který zahrnuje všechny nezbytné roviny a součásti vzdělávacího procesu. Dovolím si nabídnout svůj pohled, který je trochu odlišný.

Z mé současné pozice si umím představit, že bych potenciálním příjemcem oné „vzdělávací“ boty mohl být sám. Pokud vezmu tento příměr doslova, bojím se, že mi jeden typ boty nebude stačit. Takovýto model ve mě evokuje tendenci k unifikaci – tzn. budeme chodit všichni ve stejných botách, ať už nám padnou či nikoliv. Obávám se o rozmanitost, kterou by tento přístup mohl zadusit již v zárodku.

Když o tom přemýšlím, tak si uvědomuji, že vlastně vůbec nestojím o botu. Chci se naučit boty vyrábět. Chci se stát zručným řemeslníkem, jehož kvalitní boty budou na trhu vyhledávaným a ceněným „zbožím“. Chci se stát součástí profese - profesionálem. Abych se to naučil, je potřeba si vybrat ševce, jehož boty se mi líbí a který bude současně ochotný svou zkušenost se mnou sdílet. Příklad boty mě však v mých úvahách trochu limituje a tak pro další popis trochu změním obor.

Představuji si výrobu houslí. Taková ruční výroba houslí je velmi specifická činnost, ve které se kloubí řemeslná dovednost s uměním. Představuji si, že těch několik barevně odlišených skupin lidí, které se na konferenci sešli, reprezentují významné houslařské dílny. Každá taková dílna má svého mistra nebo mistry, kteří předávají svým tovaryšům svou specifickou znalost a dovednost. Nedělají to jistě pouze teoreticky, ale především praxí, ke které ve své dílně své tovaryše podněcují (learning by doing). Tito tovaryši (žáci) po svém vyučení nesou svou odbornost světem dál a s ní často i jméno svého mistra či dílny (a také jeho názory, hodnoty a normy). Já jsem si vybral dílnu, která se zabývá výrobou systemických houslí. Vybral jsem si tuto dílnu, neboť se mi líbí housle, které se v této dílně vyrábí. Líbí se mi jejich tvar i zvuk. A také mě oslovuje způsob, jakým je náš houslař dělá (což neříká nic o tom, že by jiné housle či odlišný způsob jejich výroby měl být horší či lepší). Moje očekávání jakožto mladého tovaryše jsou, že získám dostatečné znalosti a dovednosti (což do značné míry závisí

na mě a mém přístupu), které mi umožní vstoupit úspěšně na trh s houslemi. Očekávám, že pokud se mi povede přiblížit se zručnosti houslařského mistra, budu schopen uspokojivě své housle vyrábět a prodávat. Mistr zas bude mít patrně zájem na tom, aby se pod jeho jménem neprodával šunt.

V tomto příoměru je tedy dovednost výroby houslí dovedností supervizní, houslařský mistr supervizorem a učitelem v jedné osobě a jeho tovaryšové jsou absolventi jednotlivých supervizních výcviků. Pokud si s touto představou budu ještě chvíli hrát, potom je zde ještě nutně nějaký zákazník, který si housle koupí, bude na ně hrát a s jejich kvalitou buďto bude nebo nebude spokojený. Zákazníci jsou tedy v tomto příoměru zadavatelé a konzumenti supervize. Jsou to právě oni, kteří v návaznosti na své potřeby a preference rozhodují, jaké housle chtějí. Jiné potřeby bude mít patrně hráč klasické hudby a jiný houslista rockový. Jiné očekávání bude mít jistě filharmonik a jiný začínající hráč (navíc začínající hráč bude patrně obtížněji posuzovat, do jaké míry je nástroj, který je mu nabízen, kvalitní a vyhovující jeho potřebám...). Právě otázka definování kvality je podle mého názoru klíčová. Jsem přesvědčen, že pokud společně neurčíme jasná kritéria kvality v našem oboru, můžeme být časem nepříjemně překvapeni tím, kdy bude někdo za kvalitní housle vydávat nekvalitní (ale levný) výlisek z překližky...

Ze společných rozprav jsem někdy získal pocit, že se dostáváme do úzkých v situacích, kdy kvalitu zaměňujeme za charakter (vlastnost). Z některých rozprav si odnáším dojem, že se někdy snažíme příliš úzce vydefinovat přesný zvukový projev, tvar a barvu jakou housle mají mít či z jakého mají být dřeva (případně jaký výrobní postup při zpracování dřeva či lepení houslí je ten správný). Zde se podle mého názoru můžeme snadno dostat do slepé uličky neboť se pohybuje v oblasti, na kterou budou mít jednotlivé houslařské školy vždy rozdílné názory (neboť stavíme na jiných zkušenostech, tradici, know – how či předaných zkušenostech našich učitelů a učitelů našich učitelů...) Dokonce ani zdánlivě neotřesitelný předpoklad, že mají být housle dřevěné nebo nějakého určitého tvaru lehce vezmou za své, důkazem čehož je třeba pan Řeřicha, který vyrábí housle z mramoru. Specifické vlastnosti a odlišnosti našich houslí je naopak to, co je na nich cenné a je třeba to ochránit. Rozmanitost je v našem oboru žádoucí kvalita a cílem by podle mého názoru neměla být snaha o nalezení unifikovaného „euromodelu“ pro výrobu houslí. Na druhé straně absence kritérií kvality vede do pekel laciných a nekvalitních náhražek.

Okrajově mě toto téma ještě vede k zamyšlení nad tím, zda musí být houslař současně houslový virtuózn. Osobně jsem přesvědčený o tom, že nemusí – dovednost hry na housle je pro houslaře jistě výhodou, ale jsem přesvědčený, že i podprůměrný hráč na housle může být současně špičkou houslařském oboru (viz téma experta a expertnosti superviza v oboru supervidovaného...).

Co z toho všeho pro mě vyplývá? Domnívám se, že je třeba si v první řadě ujasnit, co chápeme pod kvalitou v našem oboru – tzn. co společně považujeme za minimální standart kvality, co všechno zahrnuje a jak tuto kvalitu můžeme poznat. Lakonicky řečeno: myslím, že jsme v tuto chvíli schopní se shodnout na tom, co jsou to housle, nejsem si úplně jistý tím, zda panuje shoda na tom, co jsou to **kvalitní housle**. K tomu podle mého názoru může přispět vytvoření společné platformy (jakýsi profesní cech), který sdružuje pokud možno všechny školy a přístupy. Ostatně takový cech má každý obor, který si chce dlouhodobě udržet kvalitu. Na této platformě pak může napříč přístupy a školami vznikat diskuze o tom, jak definovat kvalitu v našem řemesle, což jistě nebude snadné, neboť každá dílna má své unikátní postupy a metody, materiály a know – how, které považuje za zásadní, esenciální a pro výsledný

produkt naprosto nezbytné... (...v hlavě se mi v souvislosti s tím vynořuje Exupéryho věta o tom, že „dokonalosti není dosaženo tehdy, když už není co přidat, ale tehdy, když už nemůžete nic odebrat“.)

Mimochodem – právě takovýto všeobecně respektovaný zastřešující orgán se může stát onou pojistkou, která nakonec může zabránit tomu, aby se prostřednictvím ministerské zvládnutě a neodborně provedené kodifikace z našeho oboru vytratila svoboda a rozmanitost. Souhlasím s Honzou Kostečkou, že nekompetentní zásah může být pro obor fatální. Na druhé straně nesdílím představu, že když budeme všichni tiše, tak si nás nevšimnou a nechají nás být. Pokud stát prostřednictvím dotací do sociálních služeb tuto činnost dominantně financuje, je jen otázkou času, kdy bude kvalitu chtít nějak definovat a kontrolovat. Zatím jsme však patrně pod jeho rozlišovací schopností...

Sečteno a podtrženo - bez toho, abychom se nejprve ujednotili na tom, co je kvalitou v našem oboru, nemůžeme podle mého názoru zahájit diskusi o tom, jak tuto kvalitu chceme chránit, rozvíjet a předávat uspokojivě dál.

Závěrem a především bych chtěl poděkovat organizátorům konference, že prostor pro společnou diskusi vytvořili a umožnili nám se vzájemně více poznat. Vystupujícím a účastníkům jsem vděčný za jejich vstřícný a otevřený přístup, díky kterému jsem pochopil, že šňůrky, kterými jsme byli na začátku vybaveni, nejsou dresy vzájemně soupeřících týmů (i když možnost výměny dresů jsem využil ☺), ale že jde o barvy vzájemně propojených olympijských kruhů, které symbolizují pět rozdílných kontinentů spojených jednou myšlenkou...

Děkuju.

Petr Džambasov